

Cuvânt înainte

Vizibilitatea crescută a limbii române în străinătate din ultimii ani, dorința sau necesitatea unui număr tot mai mare de străini, imigranți, studenți ori specialiști, de a studia limba română în universități din România sau din străinătate, în centre, organizații sau școli unde se predă limba română, au determinat dezvoltarea accelerată a domeniului de cercetare dedicat limbii române ca limbă străină (RLS). Conferințele și atelierele dedicate acestui domeniu, lucrările de specialitate, manualele și culegerile de exerciții, platformele online au contribuit la crearea unui baze științifice a domeniului în permanentă dezvoltare.

Volumul de față reunește o selecție a lucrărilor prezentate la ediția a V-a a Conferinței Internaționale *Predarea, receptarea și evaluarea limbii române ca limbă străină*, organizată de Facultatea de Litere și Științe de la Universitatea Petrol-Gaze din Ploiești, în parteneriat cu Institutul Limbii Române, cu Facultatea de Litere de la Universitatea din Ljubljana și cu Facultatea de Limbi și Literaturi Moderne din cadrul Universității *Adam Mickiewicz* din Poznan. Autorii sunt specialiști și profesori de limba română ca limbă străină, care predau în universități din România sau din străinătate: Mihaela Badea, Cristina Iridon, Florin Cioban, Silvia Giurgiu, Nicolae Adrian Henț, Alina Iftime, Loredana-Nicoleta Ilie, Michał Buss, Lucia Ispas, Mihaela Trifan, Ioana Jianu, Nicoleta Neșu, Enikő Pál, Erika-Mária Tódor, Ingrid Tomonicska, Laura-Adela Ponta, Silvia Stoian, Loredana Netedu și Alin-Serafim Ștefănuț.

Obiectivele conferinței și ale prezentei lucrări au fost acelea de a analiza provocările întâmpinate de profesioniști în predarea limbii române străinilor, de a promova inovația în domeniul RLS și de a disemina progresele înregistrate în domenii conexe predării românei ca limbă străină, cum ar fi achiziția limbajului, neurodidactica, învățarea și predarea limbilor străine, bilingvismul și plurilingvismul, interculturalitatea, medierea culturală.

Articolele din prezentul volum vizează teme de cercetare precum: receptarea și producerea mesajelor scrise și orale în limba română ca limbă străină, elemente de fonetică, vocabular și structuri gramaticale ale RLS, plurilingvism, pluriculturalism și mediere în limba română, elemente de Cultură și civilizație românească, didactica predării-învățării limbajelor de specialitate, dinamica predării limbii române ca limbă străină.

Cu speranța că lucrarea de față este o contribuție utilă și valoroasă la (re)descoperirea limbii române, nu ca scop al actului didactic, ci ca mijloc vital de mediere a comunicării interculturale, de promovare a plurilingvistului și a pluriculturalismului, vă invităm la lectură!

Editorii

STRATEGII DE PREDARE ȘI CONSOLIDARE A VOCABULARULUI TEMATIC LA STUDENȚII DIN ANUL PREGĂTITOR

Mihaela Gabriela BADEA, Cristina IRIDON

Universitatea Petrol-Gaze din Ploiești

Rezumat: Predarea vocabularului la studenții străini rămâne un element de bază în deprinderea limbii române ca limbă străină de vreme ce expunerea la un nou univers existențial îi obligă pe aceștia să achiziționeze cuvinte cantitativ și calitativ pentru a face față noilor provocări. Organizarea tematică a vocabularului este o trăsătură comună a majorității resurselor educaționale existente, iar scopul articolului nostru este acela de a prezenta diferite strategii utilizate la Universitatea Petrol - Gaze din Ploiești pentru a facilita predarea învățarea și fixarea acestuia.

Cuvinte cheie: vocabular, predare, învățare, fixare.

Introducere

Primii pași în învățarea unei limbi străine sunt întotdeauna definiți de asimilarea vocabularului care este la fel de important ca gramatica și, dacă ar fi să facem o comparație, gramatica ar constitui fundația unei limbi, în timp ce vocabularul ar reprezenta învelișul exterior care facilitează construirea unui mesaj scris sau oral ce urmează a fi transmis sau recepționat. Chiar dacă în ultimii zeci de ani predarea limbilor străine s-a îndreptat către o abordare comunicativă, competențele pe care un student trebuie să le deprindă, precum receptarea de mesaj scris și oral sau producere de mesaj scris și oral, nu sunt posibile fără accesarea gramaticii și mai ales a vocabularului. Idei similare se regăsesc în studiile unor didacticieni de marcă, dacă ne referim la lucrarea lui Thornbury din 2002, sau la Scrivener care consideră „vocabularul mult mai important decât gramatica. Fără un bagaj substanțial de cuvinte studentul nu va fi capabil să comunice prea mult.”¹ (2011: 73) Pentru studenții străini care vin în România și se înmatriculează în cadrul anului pregătitor pentru a atinge, după nouă luni de

¹ Traducerea tuturor citatelor din sursele englezești ne aparține.

studiu, nivelul minim B1 de competență în limba română, necesar admiterii la o specializare cu predare în limba română, vocabularul limbii române constituie o piatră de încercare. În majoritatea manualelor și a cursurilor de Limba română pentru străini, vocabularul este structurat tematic, se predă și se asimilează gradual. Cu toate acestea, studenții descoperă pe măsura evoluției în învățarea limbii române că a cunoaște un cuvânt implică mai multe niveluri de conștientizare, pentru că acesta poate pune probleme de pronunție și de scriere, de formare, de înțeles, de accentuare, de utilizare, de frecvență etc.

Cuvântul și dificultățile lui

Deși limba română nu are o scriere etimologică, precum limba engleză, există unele situații în care studenților străini pronunția unor cuvinte pare să sune altfel decât modul de scriere al acestora. De exemplu, diftongul *ea*, care apare în cuvinte ca *ceapă* sau *cheamă* este perceput de foarte mulți studenți ca *ia* (*ciapă*, *chiamă*) sau monoftongat și astfel apar scrieri precum *capă* sau *chamă*. Există apoi alte cuvinte la care deși pronunția atestă un diftong, scrierea se face fără acesta. Scriem, de pildă, *este* și pronunțăm *ieste* sau scriem *el* și pronunțăm *iel*. Nu același lucru se întâmplă în cazul cuvântului *iepure* care are aceeași pronunție cu scrierea. Limba română se individualizează și prin prezența unor grupuri de litere: *ce*, *ci*, *ge*, *gi*, *che*, *chi*, *ghe*, *ghi* care nu numai că sunt greu de pronunțat de către studenții străini, ci sunt și redactate cu mare dificultate în scriere, ele fie fiind confundate, fie nefiind scrise, de regulă, corect.

În limba română, accentul care este variabil este responsabil de semnificații diferite. Ca unitate suprasegmentală intensivă, accentul poate diferenția cuvintele ale căror silabe se pronunță mai puternic. De exemplu cuvântul *veselă* desemnează o persoană fericită, în timp ce *vesélă* se referă la tacâmurile folosite pentru a servi mâncarea și băutura; cuvântul *file* denotă paginile unei cărți, în vreme ce *filé* indică o carne de bună calitate care se prelevează de-a lungul șirei spinării unui animal, sau poate desemna un preparat alimentar pregătit dintr-o astfel de carne; cuvântul *haină* este un termen general atribuit obiectelor de îmbrăcăminte, pe când *haină* este o trăsătură atribuită unei femei rele.

În afara accentului, a pronunției și a scrierii, un student trebuie să țină seama, așa cum opinează Harmer (2007: 158) de alte patru aspecte importante ale unui cuvânt, și anume la sens, la utilizare, la formare și la gramatică.

În ceea ce privește înțelesul unui cuvânt, limba româna, ca de altfel toate limbile, atestă trei sensuri care se stabilesc în contexte: sensul propriu de bază: *braț, picior, gură*, sensul secundar: *brațul macaralei, piciorul podului, gura sobei* și sensul conotativ: *picior de plai, gură de rai, braț de marmură*. În plus, aceste sensuri pot fi diversificate grație polisemantismului multora dintre cuvintele din fondul principal lexical. Dacă luăm ca exemplu verbul: *a da*, acesta poate avea sensul de:

- a dărui: *Îți dau această brățară ca o dovadă de iubire.*
- a împrumuta: *Dă-mi și mie fierul tău de călcat, pentru că al meu s-a stricat.*
- a saluta: *Dă buna ziua doamnei Popescu.*
- a returna un obiect: *A dat cartea înapoi la bibliotecă.*
- a ajuta: *Dă-mi și mie oala de pe etajeră că nu ajung la ea.*
- a costa: *Cât ai dat pe rochia aceasta?*

Multitudinea de sensuri și de utilizări ale multor cuvinte extrem de des utilizate poate introduce pe orice învățăcel într-un labirint cognitiv și emoțional.

Totodată studenții din anul pregătitor trebuie să se familiarizeze cu expresiile și cuvintele care aparțin registrului formal, întrucât prin expunerea la limba vorbită în cadrul comunității academice, fie aceasta fizică sau virtuală (telefon, email, chat, whatsapp etc.), pot cădea în capcana de a introduce expresii informale în situații comunicaționale oficiale și pot ajunge în situația jenantă, de care nici nu își dau seama, în care se adresează rectorului instituției sau profesorilor lor cu formulele de tipul: *Bună! Salut! Frate, ce mai faci, frate?* în loc de formulele uzuale ca *Bună dimineața!, Bună ziua!, Bună seara!* sau *La revedere!*

Învățând vocabularul limbii române, studenții vor lua contact mai întâi cu etimonuri care merg de la general la particular. Vor afla, spre exemplu, că în natură există pomi și flori și ulterior vor aprofunda anumite specii ale acestora caracteristice geografiei românești și universale pentru a contextualiza și îmbogăți informațiile legate de anotimpuri, forme geografice, sărbători etc. De asemenea, predarea va avea în vedere centrarea pe cuvintele cu frecvență sporită precum verbele *a fi* și *a avea*, *a bea*, *a mânca*, *a merge*, *a spune*, *a face* etc. sau adverbele relativ interogative: *unde*, *când*, *cum*, *cât*, dar și pe cele care îi ajută la orientarea într-un nou climat sociocultural. De aceea, manualele de Limba română pentru